

law/article/continuity-and-change-in-the-world-trade-organization-pluralism-past-present-and-future/

C4D2467D46520D4E7C5D1B715D052627 (date of access 14.03.2026).

4. Виступ Володимира Зеленського на Радбезі ООН. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3763923-vistup-volodimira-zelenskogo-na-radbezi-onn-povnij-tekst.html> (дата звернення: 14.03.2026).

5. Трамп заявив, що Рада миру «наглядатиме» за ООН. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/4093300-tramp-zaaviv-so-rada-miru-nagladatime-za-onn.html> (дата звернення: 14.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-25>

**THE ROLE OF SMALL STATES IN THE CONTEXT
OF THE TRANSFORMATION OF THE LEADERSHIP
PHENOMENON IN THE INTERNATIONAL SYSTEM**

**РОЛЬ МАЛИХ ДЕРЖАВ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ФЕНОМЕНУ ЛІДЕРСТВА В МІЖНАРОДНІЙ СИСТЕМІ**

Huta S. S.

adjunct,

*Yevgeny Bereznyak Military Academy
Kyiv, Ukraine*

Гута С. С.

ад'юнкт,

*Воєнна академії імені Євгенія
Березняка
м. Київ, Україна*

У сучасній теорії міжнародних відносин спостерігається поступовий відхід від редукціоністського розуміння малої держави як виключно об'єкта впливу великих акторів, а сама трансформація структури міжнародної системи, що проявляється у відході від жорстких біполярних моделей до асиметричної багатополярності, зумовлює необхідність переосмислення як самої категорії “малої держави”, так і її функціональної ролі у регіональних та глобальних процесах.

У класичній реалістичній традиції мала держава інтерпретується передусім кризь призму обмеженості матеріальних ресурсів та залежності від розподілу сил у міжнародній системі [9, с. 25].

Науковці доводять що, відповідно, її зовнішньополітична поведінка зводиться до адаптивних стратегій, зокрема балансування або приєднання до сильнішого актора, за рахунок цього така інтерпретація дедалі

більше виявляється недостатньою для пояснення емпіричних практик сучасних міжнародних відносин.

Ліберальна парадигма суттєво розширює так звані “аналітичні рамки”, акцентуючи увагу на ролі міжнародних інституцій, режимів та взаємозалежності. У цьому контексті малі держави здатні не лише інтегруватися у глобальні структури, але й використовувати їх як інструмент мультиплікації власного впливу [18, с. 45].

Водночас дослідниками доведено, що конструктивістський підхід зміщує фокус аналізу у площину ідентичності, норм та міжсуб’єктивних уявлень, підкреслюючи, що статус держави формується не лише матеріальними показниками, але й соціальним визнанням [30, с. 78].

В ході чого результатом є сучасне розуміння малої держави, яке набуває комплексного характеру та включає три взаємопов’язані виміри: кількісний, системний та перцептивний. Така багатовимірність дозволяє відійти від механічного ототожнення так званої “малості” з розмірами території чи населення та зосередитися на здатності держави реалізувати вплив у конкретному політичному контексті.

Важливою характеристикою сучасних малих держав є їхня спроможність до функціональної спеціалізації та концентрації ресурсів на вузьких, але стратегічно значущих напрямках, яка дозволяє компенсувати структурні обмеження та формувати “нішеві” переваги. У цьому зв’язку особливого значення набуває концепція “розумної сили”, яка передбачає інтеграцію політично-дипломатичних, економічних, інформаційних та безпекових інструментів впливу [23, с. 50].

Окремого аналізу потребує зростаюча роль розвідки як самостійного інструменту державної сили. У сучасних умовах вона виконує не лише функцію інформаційного забезпечення політичних рішень, але й стає засобом непрямого впливу на поведінку інших акторів [2, с. 47].

Зокрема синергія між дипломатичними та розвідувальними структурами формує додаткові можливості для малих держав у контексті асиметричних стратегій.

Зміни у структурі міжнародної системи безпосередньо впливають і на трансформацію феномену лідерства, звісно, якщо у межах класичних концепцій воно асоціювалося з гегемонією та концентрацією ресурсів, то сучасні підходи фіксують перехід до більш гнучких і контекстуальних форм, це йдеться, зокрема, про функціональне, ситуативне та мережеве лідерство, що реалізується у межах конкретних сфер або політичних ситуацій [20, с. 46].

Не можливо погодитись, що показовим у цьому відношенні є досвід Катару, який демонструє можливість трансформації малої держави у впливового регіонального актора, попри обмежені демографічні та територіальні параметри, ця держава змогла сформувати ефективну

модель зовнішньополітичної поведінки, що поєднує політичний, енергетичний потенціал, інвестиційну активність, дипломатичне посередництво та інформаційні ресурси.

До цього, концепція “тонкої сили” дозволяє пояснити специфіку такого підходу, підкреслюючи здатність держави впливати на міжнародний порядок денний через непрямі механізми, мережеві взаємозв’язки та контроль інформаційних потоків [6, с. 10].

Крім того, використання стратегії “нішевої дипломатії” та “захисного активізму” забезпечує Катару можливість одночасно мінімізувати ризики та посилювати власні позиції у регіоні [3, с. 5].

Отже, сучасна міжнародна система створює умови, за яких малі держави можуть виходити за межі традиційно відведеної їм ролі, де їхній вплив визначається не стільки обсягом ресурсів, скільки здатністю до стратегічної адаптації, інституційної інтеграції та ефективного використання нематеріальних інструментів.

У цьому контексті досвід Катару є показовим прикладом того, як мала держава може трансформувати структурні обмеження у джерело політичної гнучкості та регіонального лідерства.

Література:

1. Chernysh V. Intelligence as an instrument of state power in international politics. *Kyiv-Mohyla Law and Politics Journal*. 2022. Vol. 8. P. 45–58.
2. Haziza M., Lutmar C. Qatar as an authoritarian middle power: defensive activism in the Gulf. *International Politics Review*. 2025. Vol. 3, № 1. P. 1–15.
3. Kamrava M. *Qatar: small state, big politics*. Ithaca : Cornell University Press, 2013. 248 p.
4. Markovski D. Diplomacy and intelligence services in small states. *European Perspectives*. 2020. Vol. 12, № 2. P. 67–82.
5. Waltz K. N. *Theory of international politics*. New York : McGraw-Hill, 1979. 251 p.
6. Keohane R. O. *After hegemony: cooperation and discord in the world political economy*. Princeton : Princeton University Press, 1984. 290 p.
7. Nye J. *Soft power: the means to success in world politics*. New York : Public Affairs, 2004. 191 p.
8. Kindleberger C. *The world in depression 1929–1939*. Berkeley : University of California Press, 1973. 305 p.
9. Wendt A. *Social theory of international politics*. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. 429 p.
10. Vital D. *The inequality of states: a study of the small power in international relations*. Oxford : Clarendon Press, 1967. 198 p.